

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regularum Philosophicarum Disputatio XIII. continens Regulas XII.
pertinentes ad doctrinam Differentiae

urn:nbn:de:bsz:31-102400

PARTIS SECUNDÆ
Regularum Philosophicarum
DISPUTATIO XIII.

continens

REGULAS XII.

pertinentes ad doctrinam

DIFFERENTIÆ.

Titulo Generis & Speciei subjungimus illud, qui *Differentiam* completitur, cum tres hi termini perpetuam quasi familiaritatem inter se sint conjuncti. Dividit enim Genus differentia, & constituit Speciem, adeoque fieri nequit, illorum trium unum sine altero unquam ut reperiatur.

REGULA I.

Omnis differentia habet aliquam sibi oppositam differentiam. VI. Top. Cap.

VI. §. 2.

I. *Omne genus oppositis differentis dividitur* inquit *ibid.* Aristoteles. Atqui, inquis, *substantiarum differentie non sunt opposita*: quod probatur, quia nec relativè, nec privativè opponuntur, nec contradictoriè, nec contrariè. Non relativè: quia cum substantiæ sine entibus absoluta, etiam differentie illarum esse entibus absoluta debent. Non privativè, nec contrariè.

dictorie
rentia es
denique
est cont
dic Sub
II. F
I. Stric
tele Cap
contra
ria. Et
differen
Larum,
quomo
storele
ptioner
differen
rum dif
III.
neris di
dictorie
ria imp
dictorie
tionale
rationa
negatio
quod a
tur, qu
rentia a

dicto

diffinitione: quia sic aliqua substantiarum differentia esset negativa, quod fieri nequit. Nec denique ut contraria: quia substantius nihil est contrarium, ut habet Philosophus in *predicamentis Substantie*.

II. R. I. Opposita sumuntur dupliciter *I. strictius*, prout in quatuor species ab Aristotele *Cap. X Categ.* rediguntur, nempe relative, contradictorie, privative opposita & contraria. Et hanc juxta acceptionem non omnes differentias esse oppositas concedimus. *II. Latius*, prout & disparata comprehendunt: quomodo accipiuntur opposita ab ipso Aristotele *c. XIII §. 2 Categ.* Et juxta hanc acceptionem omni differentie opponitur alia differentia: quemadmodum & substantiarum differentie ut disparata opponuntur.

III. R. II. Quando sunt duæ alicujus generis differentie, quamvis non sint contradictorie formaliter, sunt tamen contradictorie implicite, quatenus ad terminos contradictorios redigi possunt: ut rationale & irrationale. Quando enim animal dividitur in rationale & irrationale, licet rationale non sit negatio contradictoria, quia tamen ex eò, quod aliquod animal irrationale est, sequitur, quod sit non rationale, ideo illæ differentie ad contradictoria referri possunt.

PARTIS SECUNDÆ
REGULA II.*Species non est differentia.*

Peccat, si quis speciem tanquàm differentiam adsignarit. Ut si quis convitium definiat *contumeliam cum irrisione*, cum irrisio sit species quædam contumeliæ, proinde irrisio non est differentia. Aristoteles VI. Top. c. VI. §. 9.

REGULA III.

Genus non potest esse differentia speciei.
ibid. §. 10.

Genus enim prædicatur de specie in quid, differentia verò in quale quid. Hunc cum cogitatio sit genus scientiæ, non potest ejus esse differentia.

REGULA IV.

Differentia non debet esse accidentalis speciei. ibid. §. 12.

I. Aliud est, aliquid esse quid accidentale *absolutè*; aliud aliquid esse accidentale *alicui*. Accidentale *absolutè* opponitur substantiæ, & appellatur sic omne illud, quod est in aliquò prædicamentò accidentium. Sed accidentale *alicui* opponitur essentiali, & dicitur illud, quod cum alicui competat, non est de ejus essentiali.

II. *absolutè*:
differentia, &
accidentis.
tis. Lo
veri acci
ferentia
essentiali
constitu
essentiali.

III. *I*
fit accide
ris conf
Generi
cum ita
tiam eju
quod de
sò apud

De a

Præd
Negari
prædica
vum vis
innatur
nem: pr
& substa
vò; quã

II. Lo

II. Loquitur Regula non de accidentali absolute: cum enim multe species sint accidentia, etiam differentia earum sunt aliquid accidentale, h. e. in predicamento accidentis. Loquitur igitur Regula de eo, quod *alteri* accidentale quid est. Speciei non est differentia accidentalis, h. e. non est extra ejus essentiam, & ratio est, quia essentiam speciei constituit, & secundum rem est ipsa speciei essentia.

III. Dicitur autem: quod differentia non sit accidentalis speciei. Nam si respectu generis consideretur, tunc aliud dicendum est. Geni enim differentia accidentalis est, cum ita de eo predicetur, ut sit extra essentiam ejus constituta: sicut patet de rationali, quod de essentia animalis non esse, in confesso apud omnes est.

REGULA V.

De differentia non predicatur genus.

ibid. §. 13.

Prædicatione scilicet naturali & ordinata. Negari enim non potest, genus de differentiâ prædicari: ut *rationale est animal*, *discretivum visus est color*; sed hæc prædicationes sunt innaturales seu inordinatæ & contra ordinem: prædicatur n. in iis terminis absolutus & substantivus de adjectivô & denominativô; quâ de re vid. DuTrieu *Manud. Tract. I.*

VV 4

R. l. c. II.

P. I. c. II. a. II. Hujusmodi præterea prædicationes non sunt *in quid*, cum omne, quod in quid de aliquò prædicatur, aut totam essentiam & rationem ejus exprimat, (sicut patet de definitione respectu definiti) aut in ratione & essentiâ ejus includatur: quemadmodum patet de genere respectu speciei. At genus nec totam differentiam rationem dicit, nec in eâ includitur, cum genus & differentia sint conceptus formaliter contradistincti, & ex iis species secundum rationem & conceptus nostros componatur.

REGULA VI.

Differentia est posterior genere, & prior specie ibid. 16.

Hoc, quia differentia constituit speciem, omne autem constituens est prius constitutò. Illud, quia sicut à genere ad speciem, ita etiam à genere ad differentiam non reciprocatur essendi consequentia. Nam valet v. g. *Rationale est. E. est animal.* Sed non vice versâ: *Animal est. E. rationale est.* Sicut igitur genus est prius specie, ita & differentiam prius est, & per consequens differentia est genere posterior. Vide ea, quæ *Disp. præced. Reg. III.* diximus.

REGU.

REGULA VII.

*Eorum, quæ ad aliquid referuntur, etiam
differentia ad aliquid refe-
runtur.*

Vel:

*Relatorum relativa sunt differentia.
ibid. §. 23.*

I. Ita scientia est quid relativum: refertur enim ad subjectum, scilicet scibile, & dicitur scibilis scientia. Unde etiam contemplativum, activum & effectivum, quæ ejus differentia sunt, ad aliquid referuntur: contemplativum enim est alicujus contemplativum & activum alicujus activum, & effectivum alicujus effectivum.

It. Patet autem, Aristotelem non tantum loqui de relativis predicamentibus, sed & de aliis, quæ proprie non sunt in predicamento Relationis: quemadmodum scientia, licet relativum quid sit, tamen non ad predicamentum Relationis, sed Qualitatis pertinet.

REGULA IIX.

Uniuscujusque eorum, quæ ad aliquid referuntur, differentia peti debet ab eò, ad quod suam naturam refertur. ibid.

§ 24.

VV 5

Qui

Quibusdam eorum, quæ ad aliquid referuntur, ad nihil aliud uti licet, quàm ad id, ad quod natura referuntur: e. c. ut aspectu solùm ad cernendum. Nonnullis verò etiam ad alia uti licet, ut strigili haurire aliquis aquam potest. Si quis tamen strigilem definiat instrumentum ad hauriendum aquam, peccat, quia non est ad hoc comparata; ejus autem, ad quod nata res est, definitio est id, ad quod utitur prudens, quæ prudens, & propria scientia, quæ circa quamque rem versatur. Sunt verba Aristotelis.

REGULA IX.

Differentia debet esse in eodem predicamento, in quò est id, cuius est differentia.

I. Quod Aristoteles l. 6. s. 2. dicit, esse alibi, non esse differentiam substantiæ, id ad omnia predicamenta possumus accommodare, & dicere, differentiam, & id, cuius est differentia, non debere esse in diversis predicamentis. Est autem differentia tum generis, tum speciei differentia: illud dividit, hanc constituit. Quod si differentia esset in aliò predicamento, in aliò genus, species, quæ ex genere & differentiâ constituitur, non esset per se ens, cum ex rebus diversorum predicamentorum non fiat nisi unum per accidens. Quod si differentia est in eodẽ predicamento cum
gene-

generi
tò cum
dem su

II.

stotele
dividu
esse ali
quonia
se in al
fit in lo
si rerre
aquari
gnificet
casse, q
lens si
pertin

III.

cum a
tanqu
fit sub
nus in
fit scie
erit di
differ
in div

IV.

subje
jectur
tudo

genere, est etiam in eodem prædicamentò cum specie, quia genus & species in eodem sunt prædicamentò.

II. *Ideò & eos reprehendunt, (inquit Aristoteles l. c.) qui pedestre & aquatile animal dividunt, quasi pedestre & aquatile significent esse alicubi. An in his non reprehendat rectè? quoniam aquatile & terrestre non significant esse in aliquò, nec alicubi, sed quale quid: nam esse in loco sicco, aquè erit aquatile, similiter què si terrestre sit in loco humido, terrestre erit, non aquatile. Verum amen, si quando differentia significet esse in aliquo, manifestum est, eum peccasse, qui definiit, hoc est, si quis definire volens substantiam, assignarit differentiam pertinentem ad prædicamentum ubi, peccabit.*

III. Verum hæc quis objicere posset, quod cum accidentia definiantur per subiectum, tanquam per differentiam, & verò subiectum sit substantia, (ut cum dicitur: *Tonitru est sonus in nube*; aut cum Physica definitur, quod sit *scientia corporis naturalis*) certè substantia erit differentia accidētis, & per consequens, differentia, & id, cujus est differentia, sæpè in diversis erunt prædicamentis.

IV. *Et* In definitionibus accidentium non subiectum, sed habitudo & respectus ad subiectum differentia est. Sed quia illa habitudo non potest explicari, nisi mentione sub-

subjecti, idcirco necesse est subjectum in eorum definitionibus poni. Ita Tonitru ex natura sua respicit subjectum, in quò insit, nempe nubem, & idcirco per nubem definitur. Et physica essentialiter importat respectum ad corpus naturale, tanquam ad subjectum circa quod, & idcirco per corpus naturale definitur.

V. Instas: Ex hac responsione adhuc sequi, differentiam, & id, cujus est differentia, posse esse in diversis prædicamentis: quia Tonitru, tanquam sonus, & scientia, tanquam habitus, sunt qualitates: illarum autem differentie cum sint respectus quidam, pertinent ad prædicamentum Relationis.

VI. R. Non omnis respectus ad prædicamentum Relationis pertinet, quod vel ex eò constat, quod Aristoteles in præd. Rel. negat respectum, quem caput ad capitatum importat, esse relationem de prædicamentò Relationis. Sunt quidam respectus transcendentales, aut tales, ut inde Relata vocentur secundum dici, & illi in Prædicamentò Relationis propriè non collocantur. Hujusmodi respectus etiam estis, quem omne accidens ad subjectum, & scientia ad scibile habet. Vide quæ circa Reg. XI Disp. præc. dicta fuerunt.

VII. Notandum autem, Regulam istam loqui de differentiâ essentiali & specificâ. Nam si dif-

si differ
quodcu
esse di
differ
eòden
siam
ubi, q

D

I.

pecca

tand

dam

possi

Et rat

tiam

entis

rum.

sunt

Arist

tem s

defini

non h

bere

II

rent

fic d

rent

si differentia dicatur id, per quod aliquid quodcumque modò differt, sic accidentia posse esse differentias substantiarum, nec semper differentiam, & id, cujus est differentia, in eodem esse prædicamentò, extra controversiam est: sicut Cælum & terra differunt per ubi, quod illud supra est, hæc in mediò.

REGULA X.

Differentia non debet esse negativa.

I. Ex VI. Top. Cap. VI §. 5. ubi dicitur, eos peccare, qui negatione genus dividunt. Notandum autem I. Regulam esse intelligendam de entibus positivis, hoc sensu: *Entium positivorum differentia non debent esse negativa.* Et ratio est, quia differentia constituit essentiam speciei, sed negatio essentiam speciei, ut entis positivi, constituere non potest. At eorum, quæ in negatione & privatione consistunt, alia est ratio, quod expressè significat Aristoteles, quando § 7. dicit: *Forrasis autem in nonnullis necesse est negatione uti eum quò definit, ut in privationibus; nam cæcum est, quò non habet visum. quando secundum naturam habere debet.*

II. Notandum II. sermonem esse de differentia essentiali & specificâ, & propriissimè sic dictâ. Nam aliquando negativis differentis dividi genus, non est dubium: ut ani-

mal

mal dividitur in id, quod pedes habet, & quod iis caret, in plumatum & implume. Oportet autem differentiis negativis sapè nos uti propterea, quod specificæ & veræ differentiæ latent. Fit & interdum, ut vox aliqua privativa sit, quæ tamen utamur ad significandum quid positivum: ut patet de *irrationali*; per quod dividitur animal.

REGULA XI.

Differentia non reciprocatur cum eò, cujus est differentia, Porphyrius Cap. XIII.

Uaggg. S. 4.

I. Regulâ X. diximus, differentiam esse & generis & speciei differentiam. Intelligitur hoc dictum Porphyrii de differentiâ respectu generis, quod scilicet dividit, hoc sensu: *cum genere non reciprocatur differentia*: est enim differentia dividens genus angustior genere, sicut rationale est quid angustius, quàm animal.

II. Quod differentiam attinet respectu speciei, sic dupliciter consideratur: Vel enim comparatur cum specie, quam immediatè constituit, & cujus respectu dicitur specificæ; & hæc ratione reciprocatur cum specie: ut disgregativum visus cum albò. Vel, nisi sit differentia speciei specialissimæ propria, (nam differentia propria speciei specialissimæ

ma

ma solum constituit speciem aliquam immediate, quoniam species specialissima infra se aliam speciem non habet) comparatur cum aliqua specie, quam constituit mediate, & ejus respectu generica dicitur. Atque isto modo non recipitur eum specie, sed est quid latius: sicut sensitivum est differentia constitutiva hominis, quam constituit mediante animali, & latius patet, quam homo.

REGULA XII.

Generum diversorum, & non subalternativim positivorum, diversa sunt specie differentia: Eorum vero, quae subalternativim posita sunt, nihil prohibet, easdem esse differentias. Aristoteles in Antepred.

I. Sciendum, genera tribus modis posse dici diversa: I. ut nec unum sub altero, nec utrumque sub uno tertio collocetur. Talia sunt omnia genera diversorum predicamentorum, ut *substantia & quantitas, animal & scientia*, dicunturque non solum genera diversa, sed etiam genere diversa, ut notant *Commentarii in Log. Aristotelis sub nomine Coll. Connumbr. falso editi*. II. Ut, licet unum sub altero

alterò non contineatur, ambo tamen contineantur sub tertio aliquò genere; ut *animal & planta*, animal enim non continetur sub plantâ, nec planta sub animali, ambo tamen continentur sub corpore, tanquàm sub genere. III. Ut unum sub alterò contineatur: ut *corpus & animal*.

II. Genera primò modò diversa nullas differentias, neque constitutivas, neque divisivas habent easdem. Sic animalis differentia constitutivæ sunt *corporeum, animatum, sensitivum*; divisivæ *volatile, terrestre, aquatile*. Ista non sunt differentia scientiæ: non enim constituitur scientia per *corporeum, animatum, sensitivum*, nec dividitur per *volatile, terrestre & aquatile*.

III. Inquis: Animal & instrumentum domesticum genera sunt primò modò diversa, quia non ad idè pertinent prædicamentum, easdem tamen habent differentias divisivas. Nam ut habere pedes, & non habere pedes, sunt differentia dividentes animal, sic & instrumentorum domesticorum pedes alia habent, ut lectus, scamnum, &c. alia non habent, ut pelvis.

IV. Sed responsio est facilis. Loquitur enim Aristoteles, & nos cum ipso, de differentiis *specie iisdem vel diversis*. Habere pedes, & non habere pedes, cum dicuntur de

animali
sint diff
specie t
easdem
concept
homine
tia, este
homine
bere pe
de anim
quia pec
nis & eff
V. G
attinet,
supra cir
vel salte
summò g
mal & sp
stitutiva
Quorun
tur sub s
las habe
nes, hab
dem, aff
VI. L
bent eas
ricas, no
tum sunt
commun

animalibus & instrumentis domesticis, licet sint differentia nomine & analogiâ eadem, specie tamen eadem non sunt: oportet enim easdem specie differentias habere eundem conceptum: sicut sentiens, ut prædicatur de homine & leone, est eadem specie differentia, estque unus idemque ejus conceptus in homine & leone; at habere pedes & non habere pedes, non dicuntur eodem conceptu de animalibus & instrumentis domesticis, quia pedes horum non sunt ejusdem rationis & essentia cum pedibus illorum.

V. Genera secundò modò diversa quod attinet, duplicitia ea faciunt *Commentarii supra citati*: Quorundam enim utrumque, vel saltem alterum ponitur immediatè sub summò genere: ut *corpus* & *spiritus*, item *animal* & *spiritus*; & talia nec divisivas nec constitutivas differentias easdè habere dicunt. Quorundam verò utrumque mediatè ponitur sub summò genere; & talia quidem nullas habere differentias dividentes communes, habere tamen aliquas constitutivas easdem, asserunt.

VI. Dicitur *aliquas*, quia non omnes habent easdem. Easdem quidem habent genericas, non specificas; ut *corporeum* & *animatum* sunt differentia constitutiva genericæ, communes animali & plantæ, quæ sunt genera

nera secundò modò diversa. Differentia autem animalis specifica, quæ est *sensitivum*, non competit plantæ; nec differentia specifica plantæ, competit animali.

VII. Rectè hæc, nisi quod alii rectius docere videntur, *generum secundò modo diversorum posse esse interdum easdem etiam differentias divisivas*. Nam animal terrestre, & animal volatile, sunt genera secundò modò diversa, easdem nihilominus habent differentias divisivas. Nam *bipes & quadrupes* sunt differentia dividentes animal terrestre, (est enim animalium terrestrium quoddam bipes, ut homo quoddam quadrupes, ut equus) eadem differentia dividunt etiam animal volatile; nam & volatili quoddam est bipes, quoddam quadrupes, qualis gryphus esse narratur.

IX. Genera tertio modò diversa easdem habent differentias constitutivas & divisivas, eò tamen pacto, ut quotquot constituunt superiora, constituant inferiora, & quotquot dividunt inferiora, dividant etiam superiora; non verò vice versâ. V. g. *animal & corpus animatum* sunt genera tertio modò diversa: differentia *corporeum & animatum*, quæ constituunt corpus animatum, constituunt etiam animal, animal verò dividitur in rationale & irrationale, in quæ etiam dividitur corpus animatum.

IX. I
differen
stitutiva
ptia & s
men sup
homine
non om
dividun
potest d
animati
X. N
sed dixi
tes infer
generic
animal
animati
rius sim
quadrup
tur etiam
animali
XI. I
per gene
natim p
dum? C
nera pri
posita;
subalter
diversis

IX. Dixi, *non vice versa*: quia non omnes differentia constitutivæ inferioris sunt constitutivæ superioris. Differentia enim propria & specifica constituit inferius, non tamen superius: ut rationale, quod constituit hominem, non constituit animal. Similiter non omnes differentia dividentes superius dividunt inferius: ut corpus dividitur in *animatum & inanimatum*, animal verò non ita potest dividi, nullum siquidem animal est inanimatum.

X. Non dixi §. *praced.* nullæ differentia, sed dixi, *non omnes*. Aliquæ enim constituentes inferius, constituunt superius. Tales sunt genericæ: sicut *materiale*, quod constituit ita animal, ut constituat prius corpus, & corpus animatum. Aliquæ etiam dividentes superius simul dividunt inferius: sicut per *bipes & quadrupes*, in quæ animal dividitur, dividitur etiam animal terrestre, quod est inferius animali.

XI. Re ipsâ sic explicatâ, quæritur, *quid per genera subalternatim posita, & non subalternatim posita, in verbis Philosophi sit intelligendum?* Certum & extra controversiam est, genera primò modò diversa, esse subalternatim posita, genera verò tertio modò diversa, esse subalternatim posita. Sed de secundò modò diversis est dubitatio. Quidam, inter quos

Titelmannus *Lib. II. consid. Dial. Cap. XIV.*
comprehendunt non sub subalternatim po-
sitis.

XII. Verùm nos contra sic argumenta-
mur:

Genera non subalternatim posita non
possunt habere easdem differentias.

At genera secundò modò diversa possunt
habere easdem differentias.

E. non sunt genera non subalternatim
posita.

Major probatur, quia eùm Aristoteles in
priori Regulæ parte asserat, genera, quæ non
sunt subalternatim posita, habere diversas
differentias, in posteriori autem dicat, nihil
obstare quò minus ea, quæ subalternatim
posita sunt, habeant easdem, apertè signifi-
cat, genera, de quibus agit in priori parte
nempe quæ dicuntur non subalternatim po-
sita, non posse habere easdem: aliàs nullum
constitueret discrimen inter genera, quæ
priori, & quæ posteriori Regulæ parte con-
tinentur. Minor manifesta est ex §. VI. &
VII.

XIII. Patet hinc, generâ secundò modò di-
versâ comprehendi sub subalternatim po-
sitis. Si enim non sunt non subalternatim po-
sita, E. sunt subalternatim posita, quia inter
subalternatim posita, & inter non subalter-
natim

natim p
spicuum
posita s
tertiò.
subalter
unum s
tantum
Estque
manife

C Un
de
in diffe
tialis a
conven
Partiur
Regula
namus.

Defi

I. O
qui def

natim